

Moet de Centrale voor Kredieten aan Particulieren bijkomende gegevens registreren?

De registratie in de Centrale voor Kredieten aan Particulieren van wanbetalingen die verband houden met 'niet kredietgerelateerde' schulden zoals schulden voor telefonie, energie of huur, op basis van een eenvoudige verklaring van leveranciers en verhuurders, strookt niet met het doel dat de wetgever met deze databank voor ogen had, noch met voorwaarden volgens welke persoonsgegevens mogen worden geregistreerd, volgens de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens. De Centrale mag echter wel andere betrouwbare, relevante gegevens opnemen, waarvan de registratie in verhouding staat tot het doel in kwestie, ongeacht of het gaat om gegevens die al dan niet betrekking hebben op krediet schulden.

De meningen in deze tekst komen niet noodzakelijk overeen met de visie van alle bestuursleden van het Observatorium Krediet en Schuldenlast.

Inleiding

Om de vraag in de titel te beantwoorden, moeten we ons eerste afvragen of het wel opportuun is om bepaalde wanbetalingen die verband houden met schulden die niet kredietgerelateerd zijn zoals schulden voor telefonie, energie of huur, in de Centrale voor Kredieten aan Particulieren te registreren en of dit strookt met de doelstelling die de wetgever met de oprichting van de Centrale nastreefde en met de voorwaarden die de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens oplegt voor de registratie. Enkel daarna kan men overwegen om andere gegevens die aan deze doelstelling en aan deze voorwaarden beantwoorden, in de Centrale te registreren.

1. Met de oprichting van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren¹ wilde men 'een doeltreffend preventiesysteem opzetten tegen overmatige schulden, die het gevolg zijn van een opeenstapeling van kredietovereenkomsten.' Door kredietgevers te verplichten om er alle kredietovereenkomsten te laten registreren die geregeld worden door de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet en de wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet, wilde de wetgever de kredietgever de mogelijkheid bieden om 'te beschikken over inlichtingen in verband met personen die de grens hebben bereikt van hun terugbetalingsmogelijkheden, maar nog geen vertraging hebben opgelopen.'

¹ Bij de wet van 10 augustus 2001. Daarvoor bestond er een databank die door de Nationale Bank werd beheerd en die alle wanbetalingen registreerde gerelateerd aan schulden in verband met consumentenkrediet en hypothecair krediet. Kredietgevers waren verplicht om deze wanbetalingen daar te laten registreren en om de databank te raadplegen voor ze een consumentenkrediet of een hypothecair krediet verstrekten.

Immers, 'de kredietwaardigheid van de kredietnemer, of zijn capaciteit om het hoofd te bieden aan de financiële verplichtingen die voortvloeien uit de kredietovereenkomst, wordt beoordeeld op basis van relatieve gegevens, onder meer op basis van de financiële lasten die de kredietnemer al moet dragen in het kader van lopende overeenkomsten.'

Echter, 'die personen hebben dan vaak behoefte aan aanvullende kredieten om in de aflossing van de vroegere kredietovereenkomsten te voorzien. En het is net het verlenen van een bijkomend krediet dat de catastrofe zal ontketenen. Alle maatschappelijke werkers die de overmatige schuldenlast behandelen en zelfs de Nationale Bank van België en de ombudsman van de Belgische Vereniging van Banken, verklaren verrast te zijn door de lichtvaardigheid waarmee sommige kredieten werden toegekend, daar waar de consument ten aanzien van zijn inkomen de grens van een redelijke schuldenlast al had bereikt of overschreden. De negatieve centrale vervult dus slechts gedeeltelijk haar rol ter voorkoming van overmatige schuldenlast. Een betere bescherming tegen de schuldenoverlast kan bijgevolg enkel veilig gesteld worden door een positief bestand dat alle kredietovereenkomsten registreert en dat de kredietgevers, vóór een nieuwe kredietverlening, verplicht moeten raadplegen. Deze verplichte raadpleging heeft eveneens tot gevolg de kredietgevers nog meer te responsabiliseren. De kredietgevers zullen aldus aandachtiger moeten toekijken op de financiële situatie en op de aflossingsmogelijkheden van de kredietnemer alvorens krediet toe te kennen. Deze sanering zal heilzaam werken. Er bestaat geen 'recht op krediet'. Krediet is instrumenteel voor vooruitgang, maar kan gevaarlijk zijn. Wanneer het wordt toegekend boven de terugbetalingsmogelijkheden van de kredietnemer, veroorzaakt het meer problemen dan het er oplost.'²

2. De Centrale voor Kredieten aan Particulieren raadplegen is dus slechts één van de instrumenten die de kredietgever en de kredietbemiddelaar helpen om zich te kwijten van hun taak waartoe ze hoofdelijk zijn gehouden om inlichtingen in te winnen over de kredietwaardigheid van de kandidaat-kredietnemer en van de persoon die ten gunste van die laatste een persoonlijke zekerheid stelt (onderzoeks- en beoordelingsplicht) en om voornoemde kandidaat-kredietnemer gepast advies te geven (plicht om advies te geven, aan te manen tot voorzichtigheid en zo nodig af te zien van het krediet).

Deze verplichtingen zijn uitdrukkelijk vastgelegd in artikelen VII.69, VII.75 en VII.77 van het Wetboek van economisch recht en worden bekrachtigd door artikel VII.201, 2° van hetzelfde Wetboek voor wat consumentenkrediet betreft.

Ze houden in dat de kredietgever en de kredietbemiddelaar de inkomsten in kaart brengen van het gezin van de kandidaat-kredietnemer op periodieke basis en dat ze op diezelfde basis hiervan de gemiddelde courante kosten aftrekken, alsook het bedrag van de financiële verplichtingen die vooral het gevolg zijn van eerder aangegane kredieten. Concreet gaat het om de termijnbedragen van kredieten op afbetaling en om de bedragen van kredieten die werden toegestaan in het kader van kredietopeningen.

² Parl. Doc., Kamer, G.Z., 2000-2001, 50-1123/1, p. 5 en 9.

Deze analyse dient voornamelijk te gebeuren op basis van informatie die de kredietgever en de kredietbemiddelaar bij de kandidaat-kredietnemer moeten opvragen. De informatie die die laatste verstrekt, wordt met bewijsstukken gestaafd.

De kredietgever en de kredietbemiddelaar baseren hun beoordeling op objectieve, logische, bewezen elementen die op elk specifiek geval betrekking hebben en die op het moment van de kredietaanvraag bestaan. Ze houden vanzelfsprekend rekening met eventuele ontwikkelingen in de gezins-, vermogens- en financiële situatie van de kandidaat-kredietnemer.

Ze houden eveneens rekening met het doel dat de kandidaat-kredietnemer met het aangevraagde krediet nastreeft (dit doel moet in de kredietovereenkomst vermeld worden).

Specifiek ten opzichte van de tekst van de oude wet op het consumentenkrediet van 12 juni 1991, verplicht artikel VII.69 van het Wetboek van economisch recht dat op 1 april 2015 in werking is getreden:

- de kredietgever of de kredietbemiddelaar om de kandidaat-kredietnemer en de persoon die een persoonlijke zekerheid stelt, een vragenlijst voor te leggen die alle gevraagde informatie beschrijft. Het gaat minstens om het doel van het krediet, de inkomsten, personen ten laste, lopende financiële verbintenissen – onder meer het aantal en de bedragen van lopende kredieten – (alsook de elementen vastgelegd in het koninklijk besluit wanneer het kredietbedrag hoger is dan 3000 euro);
- de kredietgever om dit document te bewaren zolang het opgenomen krediet niet is terugbetaald, om het bewijs te kunnen voorleggen dat hij zijn onderzoeksplicht is nagekomen.

Deze professionals sporen zo incoherenties, fouten en tekortkomingen op en eisen in dat geval toelichtingen en bijkomende informatie en stukken. In geval van aanhoudend stilzwijgen van hun contact zien ze ervan af om het gevraagde krediet toe te kennen.³

De analyse in kwestie moet gebeuren op het ogenblik waarop het krediet wordt aangevraagd. De verplichte raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren door de kredietgever en het samenstellen van waarborgen ontslaan de professionals niet van de hiervoor beschreven verplichtingen.

Artikel VII.77 van het Wetboek van economisch recht verduidelijkt voortaan uitdrukkelijk dat de kredietwaardigheid van de kredietnemer en van de persoon die een persoonlijke zekerheid ten gunste van de kredietnemer stelt, opnieuw moet worden onderzocht telkens het kredietbedrag wordt gewijzigd. Dit is dus het geval bij een verhoging van het bedrag van het krediet dat in het kader van een kredietopening werd toegestaan. Deze bepaling komt overigens bovenop wat is vastgelegd in de wet van 12 juni 1991, namelijk dat contracten van onbepaalde duur (vooral kredietopeningen) elk jaar opnieuw moeten worden onderzocht, ten laatste op de eerste werkdag die volgt op de verjaardag van de

³ F. de PATOUL, 'La loi sur le crédit à la consommation et le traitement du surendettement. Tendances et perspectives dégagées par la jurisprudence', T. Vred., 2002 ; 'La responsabilité du prêteur et de l'intermédiaire de crédit dans la phase précontractuelle', in *Le crédit à la consommation*, C.U.P., 12/2004.

afsluiting van de kredietovereenkomst (behalve wanneer de nulstellingstermijn één jaar of minder bedraagt).

Als een krediet mag worden verstrekt, raden de kredietgever en de kredietbemiddelaar op basis van het voorgaande het meest geschikte krediettype en kredietbedrag aan.

Deze verplichtingen moeten ook worden nagekomen voor het verlenen van een hypothecair krediet in de zin van dit Wetboek. Ze vallen uiteindelijk immers onder het gemeen kredietrecht.⁴

In dit verband bepaalt artikel 18 van richtlijn 2014/17/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 februari 2014 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen dat de lidstaten erop moeten toezien dat:

- de kredietgever voor de afsluiting van een kredietovereenkomst een grondige beoordeling van de kredietwaardigheid van de consument doorvoert;
- bij die beoordeling naar behoren rekening wordt gehouden met factoren die relevant zijn om na te gaan of de consument zijn verplichtingen volgens de kredietovereenkomst kan nakomen;
- de procedures en de informatie waarop de beoordeling is gebaseerd, worden vastgelegd, gedocumenteerd en bijgehouden;
- de kredietgever het krediet uitsluitend aan de consument beschikbaar stelt indien het resultaat van de kredietwaardigheidsbeoordeling uitwijst dat de verplichtingen waarschijnlijk op de krachtens die voornoemde overeenkomst vereiste wijze zullen worden nagekomen.

De raadpleging van de Centrale voor Kredieten aan Particulieren mag niet voor marketingdoeleinden of voor *scoring* door kredietprofessionals worden gebruikt. Het gaat niet om een negatief bestand dat enkel dient om consumenten uit te sluiten. 'Het is aangewezen om het gebruik van informatie te verbieden voor doeleinden die niet verenigbaar zijn met de door de wet toegestane finaliteit en aldus de praktijk te veroordelen

die erin bestaat om informatie die binnen een bepaalde context werd verzameld (bijvoorbeeld een kredietaanvraag) te gebruiken voor het opmaken van een negatieve lijst van 'risicobiteuren' of 'potentiële wanbetalers'.⁵

De Centrale is dus slechts een aanvulling op de belangrijkste informatiebron van de kredietgever en de kredietbemiddelaar, namelijk de kandidaat-kredietnemer zelf via de antwoorden op vragen over zijn inkomsten, zijn courante kosten en zijn financiële verbintenissen en via de bewijsstukken die hij voorlegt. Het is slechts op basis van deze formaliteit dat de kredietwaardigheid van de kandidaat-kredietnemer moet worden beoordeeld.

⁴ F. de PATOUL, 'Le devoir d'information et de conseil du prêteur', in *Hypothecair krediet - Le crédit hypothécaire*, onder leiding van C. BIQUET-MATHIEU en E. TERRYN, Die Keure, Brugge, 2010, nr. 26, p. 341 en 342, nr. 30 en 31, p. 344 en 345.

⁵ Advies nr. 23/2006 van 12 juli 2006 betreffende het voorontwerp van wet betreffende de omkadering van de negatieve lijsten, SA2/A/2006/016, <http://www.privacycommission.be>, p. 3, nr. 14.

Het feit of het registreren van bijkomende gegevens in de Centrale voor Kredieten aan Particulieren opportuun is, moet in het licht van het voorgaande worden beoordeeld.

3. Men kan overwegen om er wanbetalingen in te registreren voor schulden die niet voortvloeien uit kredietovereenkomsten die met consumenten werden gesloten zoals schulden voor het leveren van energie of telefoniediensten⁶ of huurschulden.
4. Artikel 4, § 1, 2° en 3° van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens laat de registratie van dergelijke gegevens echter alleen toe voor welbepaalde en gerechtvaardigde doeleinden en voor zover de gegevens toereikend, terzake dienend en niet overmatig zijn.

Echter bevatten 65 % van de schuldbemiddelingsdossiers minstens één schuld die verband houdt met een krediet toegekend aan consumenten⁷ en dit soort schulden vormt de hoofdmoot van het passief van de betrokken personen. Gegevens registreren die betrekking hebben op andere krediettypes zou op zijn minst overmatig zijn, wat het voornoemde artikel 4 van de wet van 8 december 1992 verbiedt.

Bovendien vormen alle niet kredietgerelateerde achterstallen – die heel uiteenlopend van aard zijn (ze worden in 26 categorieën ingedeeld⁸) – slechts een klein deel van dat passief.

Als we de personen nemen die een beroep doen op Waalse schuldbemiddelingsdiensten, ligt het gemiddelde of mediane bedrag van hun passief dat geen verband houdt met krediet, meer dan twee maal lager dan het gemiddelde of mediane bedrag van het uitstaande saldo van hun kredieten. Bovendien ligt het bedrag van de achterstallen die verband houden met de tien belangrijkste schuldcategoryën die niet kredietgerelateerd zijn, lager dan de uitstaande schuld voor elk type krediet (met uitzondering van verkopen op afbetaling). Volgens de gegevens die het Observatorium Krediet en Schuldenlast in 2013 bij deze diensten verzamelde, zijn in 20,5 % van de schuldbemiddelingsdossiers achterstallen opgenomen voor telefonie- en internetschulden, maar vertegenwoordigen deze achterstallen een mediaan bedrag van slechts 767,5 euro.⁹

Om kredietgevers waardevolle informatie te verstrekken, zouden al deze achterstallen moeten geregistreerd worden, ook al vertegenwoordigt het totaalbedrag ervan slechts een klein deel van alle wanbetalingen.

⁶ Beleidsverklaring, Parl. Doc., Kamer, G.Z., 2014-2015, 50-20/007, p. 7.

⁷ *Prévention et traitement du surendettement en Région wallonne - Rapport d'évaluation 2009*, Observatorium Krediet en Schuldenlast, Charleroi, 2013, <http://www.observatoire-credit.be>, p. 51 tot 62.

⁸ Penale boetes, personenbelasting, bedrijfsvoorheffing, kijk- en luistergeld, verkeersbelasting, gemeente- en gewestbelasting, sociale bijdragen, btw, huur, kosten voor energie en water, onderhoudsgelden of -uitkeringen, kosten voor telefonie, media en internet, gezondheidszorg, verzekeringen, kosten voor vervoer, schoolkosten en buitenschoolse kosten, terug te betalen sociale uitkeringen, erelonen van deurwaarders, privéschulden (familie, vrienden enz.), erelonen van advocaten, begrafeniskosten, schulden tegenover de werkgever of andere schuldenaars van inkomsten, postorderaankopen, naast tal van andere schulden samengevat onder de noemer 'andere schulden'.

⁹ *Prévention et traitement du surendettement en Région wallonne - Rapport d'évaluation 2013*, Observatorium Krediet en Schuldenlast, Charleroi, 2014, <http://www.observatoire-credit.be>, p. 51 tot 62.

Bovendien zou de registratie van wanbetalingen die geen verband houden met krediet schulden, personen kunnen betreffen die geen gevaar voor overmatige schuldenlast lopen.

Uit de Waalse schuldbemiddelingsdossiers blijkt dat er wel degelijk wanbetalingen in voorkomen voor schulden die niet kredietgerelateerd zijn, maar dat de gezinnen op wie deze dossiers betrekking hebben, slechts een klein deel van de totale bevolking uitmaken, meer bepaald gezinnen die over een klein inkomen beschikken¹⁰ en vooral gezinnen waar geen enkel gezinslid een beroepsinkomen heeft. Het grootste deel van de bevolking loopt met andere woorden geen gevaar om aan overmatige schuldenlast te worden blootgesteld, zelfs niet bij een wanbetaling voor een telefonieschuld.

In deze omstandigheden is de registratie van wanbetalingen die verband houden met niet kredietgerelateerde schulden, niet relevant en ook niet gepast (maar wel overmatig) in het licht van de preventie van overmatige schuldenlast en van de beoordeling van de kredietwaardigheid van de kandidaat-kredietnemers door de kredietgevers en de kredietbemiddelaars.

Bij de analyse van een onderzoek dat de Nationale Bank van België in 2011 uitvoerde naar een mogelijk verband tussen de betalingsachterstanden op het gebied van mobiele telefonie en op het gebied van krediet en over het eventuele predictieve karakter van de eerste ten opzichte van de tweede¹¹, merkten de heren DUVIVIER en MARTENS op dat 'in het geval van personen met financiële problemen, de informatie in PREVENTEL¹² (meer bepaald het feit dat deze personen financieel kwetsbaar zijn) echter ook beschikbaar was in andere elementen die de kredietgevers konden onderzoeken (bewijs van inkomsten, rekeninguittreksels enz.). Voor personen die vrij nalatig zijn, ligt de situatie anders. Een registratie bij PREVENTEL zou bijkomende informatie opleveren die toelaat om een gedrag te ontdekken dat moeilijk met andere middelen in kaart kan worden gebracht. Enkel omdat ze dit soort gedrag in kaart kan helpen brengen, zou de registratie van telefonieachterstanden – zeker op korte termijn – een echte meerwaarde kunnen betekenen voor de *scoring* van kredietgevers.'

'Op termijn zouden klanten van telefonieoperatoren uit angst voor een negatieve registratie en voor de gevolgen ervan, echter bijzondere aandacht aan dit type schulden kunnen besteden. Personen met financiële problemen zouden er dan kunnen voor opteren om eerst hun telefonieschulden af te lossen. Enerzijds zou die ontwikkeling ten koste gaan van andere schuldeisers (eigenaars, de sector van de gezondheidszorg enz.) en anderzijds zou een 'PREVENTEL'-registratie haar voorspellend vermogen van het

¹⁰ 750 tot 1000 euro.

¹¹ DE DONCKER H., 'Het verband tussen betalingsachterstanden voor mobiele telefonie en betalingsachterstanden voor krediet', working paper nr. 212, Nationale Bank van België, Brussel, maart 2011, <https://www.nbb.be>

¹² Het betrof een particuliere databank, beheerd door een vereniging in opdracht van bepaalde telefonieoperatoren, die wanbetalingen registreerde die door deze operatoren werden gemeld volgens de voorwaarden vastgelegd door deze vereniging. Deze databank bestaat intussen niet meer.

kredietrisico verliezen. Het is echter moeilijk om te stellen dat deze gedragsaanpassing vaak zou voorkomen bij 'nalatige' personen.¹³

De registratie van wanbetalingen voor telefonieschulden zou dus wellicht geen informatie opleveren die nuttig is om overmatige schuldenlast te voorkomen en voor het beoordelen van de kredietwaardigheid van kandidaat-kredietnemers door kredietgevers en kredietbemiddelaars. Ze zou slechts een – mogelijk betwistbare – aanwijzing kunnen geven over de manier waarop een persoon zijn budget (al dan niet goed) beheert en zijn aflossingstermijnen nakomt.

Wat de kredietgevers en kredietbemiddelaars echter moeten beoordelen in het licht van onze wetgeving op het consumentenkrediet, is de kredietwaardigheid van een kandidaat-kredietnemer, met andere woorden de rekenkundige terugbetalingscapaciteit voor een toekomstig krediet, beoordeeld op basis van becijferde en vaststaande gegevens (inkomsten, courante kosten, financiële verbintenissen). Zoals eerder herhaald, wordt kredietprofessionals niet gevraagd om een oordeel te vellen over de manier waarop deze persoon zijn budget beheert of over de keuzes die hij maakt qua uitgaven en de bedragen ervan.¹⁴

Natuurlijk zou de registratie van wanbetalingen van telefonieschulden kredietgevers kunnen toelaten om hun *scoring* te verfijnen, maar we moeten opnieuw herhalen dat deze *scoring* (eigen aan elke kredietinstelling) niet mag verward worden met de beoordeling van de kredietwaardigheid van een kandidaat-kredietnemer zoals de wetgeving die oplegt.

De Privacycommissie is dezelfde mening toegedaan: 'Gelet op het proportionaliteitsbeginsel is de Commissie van oordeel dat bijzondere aandacht dient te worden geschonken aan de hoedanigheid van de brongegevens. De registratie van natuurlijke personen in externe negatieve lijsten op basis van loutere verdenkingen of profielen kan niet worden aanvaard in de private sector. Een voorbeeld dat bij het adviserend comité bij het verdrag nr. 10812 werd gegeven is dat van een bank die een aantal vragen stelt alvorens een lening toe te kennen, om hierna een rating toe te kennen die statistisch kan voorspellen of de kandidaat ook een kredietwaardige lener is. Welnu, een dergelijke werkwijze kan tot een duidelijk fout resultaat leiden. Zo wordt aan een persoon met een arbeidsovereenkomst van bepaalde duur met een beperkt inkomen een werkaanbieding gegeven voor onbepaalde duur bij een stabiele werkgever in een andere

¹³ DUVIVIER R. en MARTENS D., 'Analyse et réflexions portant sur le Working Paper de la BNB n° 212 intitulé *Le lien entre les retards de paiement en matière de téléphonie mobile et ceux en matière de crédits*', Observatorium Krediet en Schuldenlast, Charleroi, 2011, <http://www.observatoire-credit.be>, p. 9. Zie ook de beschouwingen op pagina 7 en 8 van de analyse: de logistische regressies in dit onderzoek die het predictieve karakter zouden moeten aantonen van wanbetalingen van telefonieschulden ten opzichte van wanbetalingen van krediet schulden, zijn gebaseerd op hypothesen die geen rekening houden met verklarende variabelen zoals inkomsten, lasten, gezinssamenstelling, aard van de aangegane kredieten, bedrag van de kredietgerelateerde schuld enz. Dit zijn echter net gegevens waarmee kredietgevers en kredietbemiddelaars rekening moeten houden bij de beoordeling van de kredietwaardigheid van de kandidaat-kredietnemer!

¹⁴ Het teruggrijpen naar budgetstandaarden om bepaalde uitgaven te becijferen, is niet in strijd met het feit dat kredietgevers en kredietbemiddelaars zich niet moeten bemoeien met het beheer van uitgaven door de kandidaat-kredietnemer; deze standaarden worden alleen gebruikt om deze uitgaven te beoordelen, los van het feit hoe de betrokken persoon deze doet.

stad. In het interview met zijn nieuwe bank antwoordt hij neen op drie vragen: werkt u reeds lang voor dezelfde werkgever (nee), leeft u reeds sinds lang op dezelfde plaats (nee) en heeft u een vaste telefoon (nee), en wordt meteen als een risico beschouwd.¹⁵

5. Drie punten verdienen ook nog onze aandacht, namelijk:

a) *Het gebruik dat onze tijdgenoten van consumentenkrediet maken (in de zin die het Wetboek van economisch recht er nu aan geeft).*

Vroeger was dit type krediet vaak bestemd om de aankoop van een goed of een specifieke dienst te financieren, wat blijkt uit het grote aandeel die verkopen op afbetaling en leningen op afbetaling innemen (in de zin van de wetgeving vóór de wet van 12 juni 1991, met andere woorden bestemmingskredieten, in tegenstelling tot persoonlijke leningen).

Dit blijkt nu niet meer zo te zijn. Uit schuldbemiddelingsdossiers blijkt dat het 'bundelen van kredieten'¹⁶ heel vaak voorkomt. Dergelijke operaties zijn vanzelfsprekend niet bedoeld om een goed of een dienst aan te kopen. Bovendien wordt de bestemming van heel wat kredieten niet langer vastgelegd bij hun toekenning. Dit is het geval bij kredietopeningen die de koopkracht tijdelijk verhogen, maar vooral ook bij leningen op afbetaling (in de zin van de wet van 12 juni 1991 en het Wetboek van economisch recht). Het doel dat op de overeenkomst wordt vermeld, is vaak erg vaag (gezinsuitgaven, nood aan geldelijke middelen enz.) en het bedrag van het geleende kapitaal wordt overgemaakt aan de kredietnemer en niet aan een verkoper van goederen of een dienstverlener.

Hier mag redelijkerwijs uit worden afgeleid dat consumentenkrediet vandaag vaak wordt gebruikt om courante kosten en allerhande diensten te dekken waarvan de prijs normaal niet van dien aard is dat een beroep op krediet wordt gedaan. De consument maakt niet langer schulden ten opzichte van een verkoper van goederen of een dienstverlener, maar ten opzichte van een kredietinstelling. Als de schuld onbetaald blijft, zal het dus de kredietgever (en niet de verkoper) zijn die eventueel het hoofd aan een wanbetaling zal moeten bieden.

De registratie van een kredietgerelateerde wanbetaling is dus des te belangrijker. De registratie van een wanbetaling van een niet kredietgerelateerde schuld zal echter maar zelden nuttig zijn bij de beoordeling van de kredietwaardigheid van een kandidaat-kredietnemer, aangezien die al (grote) schulden heeft bij de kredietgevers.

b) *Het gevaar dat een kredietgever of een kredietbemiddelaar geen volledige en concrete beoordeling van de kredietwaardigheid van een kandidaat-kredietnemer uitvoert en een krediet weigert enkel en alleen op basis van een geregistreerde wanbetaling van een niet kredietgerelateerde schuld.*

¹⁵ Advies nr. 23/2006 van 12 juli 2006 betreffende het voorontwerp van wet betreffende de omkadering van de negatieve lijsten, SA2/A/2006/016, <http://www.privacycommission.be>, p. 4, nr. 18.

¹⁶ Ook 'herfinanciering' of 'consolidatie' genoemd.

Hierdoor worden consumenten benadeeld van wie de wanbetaling toevallig is of te wijten is aan een nalatigheid, maar die daarom niet minder kredietwaardig zijn.¹⁷

Een statistisch verband tussen betalingsachterstanden op het gebied van mobiele telefonie (wanneer deze onbetwistbaar zijn) en wanbetalingen op het gebied van krediet doet niets af aan de noodzaak en aan het nut voor de kredietgever en de kredietbemiddelaar om geval per geval een concrete analyse uit te voeren van de kredietwaardigheid van een kandidaat-kredietnemer (zie hiervoor). Er kan geen sprake van zijn dat de registratie van deze wanbetalingen kredietprofessionals ontslaat van hun plicht om deze analyse uit te voeren.

c) *De kwestie van een eventuele uitbreiding van de toegang tot de Centrale voor Kredieten aan Particulieren tot verkopers van goederen en diensten (niet kredietgerelateerd).*

Als men erkent dat achterstallen die verband houden met niet kredietgerelateerde schulden aan de basis zouden kunnen liggen van situaties van overmatige schuldenlast, of kunnen wijzen op dergelijke situaties, zouden verkopers van goederen of dienstverleners (niet kredietgerelateerd) de mogelijkheid kunnen opeisen om de Centrale te raadplegen zodat ze geen overeenkomst sluiten met een consument die al voor één of meerdere – al dan niet kredietgerelateerde – wanbetalingen geregistreerd staat. 'Een eventuele uitbreiding buiten de strikt financiële sfeer zou tot een reeks gevolgen kunnen leiden die moeilijk controleerbaar zijn.¹⁸ De Privacycommissie herinnert er echter in haar advies 23/2006 van 12 juli 2006 aan 'dat een negatieve lijst die gewettigd zou zijn in een economische sector, die niet meer is indien zij het voorwerp uitmaakt van een multisectorale verwerking.¹⁹

6. Artikel 16, § 2 van de voornoemde wet van 8 december 1992 eist dat alle geregistreerde gegevens betrouwbaar moeten zijn en dat de persoon die verantwoordelijk is voor de verwerking ervan, ze bijgewerkt moet houden en onjuiste, onvolledige en niet terzake dienende gegevens moet verbeteren of verwijderen.

De contractuele voorwaarden die sommige professionals hanteren, zijn echter onevenwichtig en voor discussie vatbaar. Het is niet de taak van de Nationale Bank om een onderscheid te maken tussen schuldenaren en schuldeisers op basis van betwiste bedragen.

7. Nochtans bestaan er gegevens waarvan de betrouwbaarheid moeilijk in vraag kan worden gesteld.

Dit is het geval met gegevens die het voorwerp van een door de wet georganiseerde registratie zoals de gegevens die in het centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling hernomen worden. Om deze

¹⁷ DUVIVIER R. en MARTENS D., op. cit., p. 10.

¹⁸ DUVIVIER R. en MARTENS D., op. cit., p. 11.

¹⁹ Advies nr. 23/2006 van 12 juli 2006 betreffende het voorontwerp van wet betreffende de omkadering van de negatieve lijsten, SA2/A/2006/016, <http://www.privacycommission.be>, p. 3, nr. 15.

optimaal te kunnen benutten²⁰, zou het eventueel opportuun zijn om deze gegevens te voegen bij de kredietgerelateerde gegevens in de Centrale voor Kredieten aan Particulieren.

Men zou zich kunnen voorstellen dat kredietgevers toegang krijgen tot gegevens geregistreerd in het nieuwe bestand voor rechterlijke beslissingen over onderhoudsuitkeringen via een link tussen dit bestand en de Centrale voor Kredieten aan Particulieren.

De gegevens die hen in de voornoemde Centrale ter beschikking worden gesteld, zouden kunnen worden uitgebreid tot andere wanbetalingen, vastgesteld bij een definitieve rechterlijke beslissing, bij een beslissing van de fiscale administratie waartegen geen beroep meer kan worden aangetekend of bij een beslissing van een lokale adviescommissie voor energieonderbreking (LAC), voor zover:

- de registratie van deze gegevens de wettelijke voorwaarden in acht neemt met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en ze technisch mogelijk is;
- het totaalbedrag van deze wanbetalingen een voldoende hoog niveau bereikt in het licht van de doelstelling die de Centrale voor Kredieten aan Particulieren nastreeft.

Parallel hiermee zou het kunnen worden overwogen om in de Centrale voor Kredieten aan Particulieren gegevens op te nemen die complementair zijn aan diegene die er nu al in worden geregistreerd zoals bedragen die in het kader van kredietopeningen worden opgenomen.

*Didier Noël,
Wetenschappelijk coördinator,
Observatorium Krediet en Schuldenlast.*

²⁰ Zoals bedoeld in artikel 1389/bis/1 van het Gerechtelijk Wetboek.